

KÄRKÖLÄN KUNTA

KÄRKÖLÄN HULEVESITULVARISKIEN ALUSTAVA ARVIOINTI 2024

SISÄLLYSLUETTELO

Yleistä	2
Alueen kuvaus	2
Hulevesitulvariskien alustavan arvioinnin perusteet ja toteutus	3
Havaitut tulvat Kärkölässä	3
Johtopäätös	5

Yleistä

Hulevesitulvariskien hallinnasta säädetään kesällä 2010 voimaan tulleessa laissa (620/2010) ja asetuksessa (659/2010) tulvariskien hallinnasta. Laissa vastuu hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelusta on annettu kunnille. Vesistö- ja meritulvariskien hallinnasta vastuu on ELY-keskuksilla ja kiinteistön tulviin varautumisesta vastuu on kiinteistönomistajalla. (Kuntaliitto & Syke 2023)

Hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelemiseksi kunnan tulee lakiin perustuen laatia alustava hulevesitulvariskien arviointi, minkä perusteella sen on tarvittaessa nimettävä mahdolliset merkittävät hulevesitulvariskialueet tai todettava, ettei tämänkaltaisia alueita ole kunnassa. Soveltuvilta osin hulevesitulvariskien hallinnan suunnitteluun osallistumisesta ja tiedottamisesta on voimassa, mitä kaavoitusmenettelystä ja vuorovaikutuksesta säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 62, 65 ja 67 §:ssä. Tulvariskialueiden nimeämistä koskevaan kunnan päätökseen ei kuitenkaan saa hakea erikseen valittamalla muutosta. (Kuntaliitto & Syke 2023)

Päätös ja tarvittavat tiedot on toimitettava 22.12.2024 mennessä oman alueen ELY-keskukseen. Kunnan nimetessä merkittäviä hulevesialueita tulee sen tehdä näille alueille 22.12.2025 mennessä hulevesitulvavaara- ja tulvariskikartat, sekä laatia näille alueille 22.12.2027 mennessä hulevesitulvariskien hallintasuunnitelmat. Tulevaisuudessa alustava hulevesitulvariskien arviointi tarkistetaan ja päivitetään kuuden vuoden välein, sekä tarpeen vaatiessa ryhdytään edellä kuvattuun prosessiin hulevesitulvavaara- ja tulvariskikarttojen kuin myös hulevesitulvariskien hallintasuunnitelmien laatimiseksi. (Kuntaliitto & Syke 2023)

Hulevesitulvalla tarkoitetaan sade- ja sulamisvesien kertymistä maan pinnalle, sekä muille vastaaville pinnoille taajaan rakennetuilla alueilla. Taajaan rakennetuiksi alueiksi katsotaan esimerkiksi asemakaavoitetut alueet, suunnittelutarvealueet, sekä muut erilliset tiiviisti rakennetut asutusalueet. Hulevesiin kuuluu muun muassa vedet, jotka johdetaan pois maan ja tien pinnalta sekä katoilta. Muita nimityksiä hulevesitulvalle ovat taajamaja rankkasadetulva. Tyypillisesti hulevesitulvat alkavat nopeasti ja ovat melko paikallisia ja lyhytkestoisia. Vesilain 3 §:n mukaan vesistöjä pienempiä uomia ovat ojat ja norot, joiden valuma-alue on alle 10 km², minkä takia myös niiden tulviminen otetaan huomioon alustavassa hulevesitulvien arvioinnissa rakennetuilla alueilla rankkasateista aiheutuvan tulvimisen lisäksi.

Alueen kuvaus

Kärkölen kunnan pinta-ala on 259,30 km², josta 2,80 km² on vesistöjä. Kärkölen kunta sijaitsee vedenjakaja-alueella ja järviä on vähän. Kunnan vesistöt kuuluvat Mäntsälänjoen, Porvoonjoen ja Kokemäenjoen vesistöalueisiin. Tärkeimmät vesistöt ovat kunnan läpi virtaava Teuronjoki, Järvelän taajaman läheisyydessä sijaitseva Valkjärvi ja Hämeenkosken rajalla sijaitseva Oriharonjärvi. Teuronjoki, Valkjärvi ja Oriharonjärvi kuuluvat Kokemäenjoen vesistön Vanajan reittiin. Vuonna 2011 Vanajan reitin vesistöalueella aloitti Vanajavesikeskus.

2024 elokuun lopussa asukkaita Kärkölässä oli 4102 ja väestön tiheys 15,99 as/km². Kunnan väestöstä 2022 67,2 % asui taajamassa. Kärkölässä oli vuonna 2023 2128 asutokuntaa, joista 89 % oli rivi- ja pientaloissa asuvia asutokuntia.

Kärkölen kunnan keskustaajamassa, Järvelässä, sekä kirkonkylällä on hulevesiviemäriverkostot, mistä hulevedet puretaan suoraan tai avo-ojien kautta vesistöön. Kiinteistöt, mitkä jäävät hulevesiviemäriverkostoston ulkopuolelle käsittelevät hulevedet joko johtamalla ne avouomaan tai imeyttämällä tontilla.

Hulevesitulvariskien alustavan arvioinnin perusteet ja toteutus

Merkittävien tulvariskialueiden nimeäminen perustuu tulvariskien alustavaan arviointiin.

Hulevesitulvariskien alustavan arvioinnin tekeminen pohjautuu tietoihin, jotka ovat saatavissa toteutuneista tulvista sekä ilmaston ja vesioalojen kehitymisestä huomioon ottaen myös pitkän aikavälin ilmaston muuttuminen (Laki tulvariskien hallinnasta 620/2010, 7§). Lain 620/2010 8 §:ssä todetaan, että arvioitaessa tulvariskin merkittävyyttä otetaan huomioon tulvan todennäköisyys sekä seuraavat tulvasta mahdollisesti aiheutuvat yleiseltä kannalta katsoen vahingolliset seuraukset:

1. vahingollinen seuraus ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle;
2. välttämättömyyspalvelun, kuten vesihuollon, energihuollon, tietoliikenteen, tieliikenteen tai muun vastaavan toiminnan, pitkäaikainen keskeytyminen;
3. yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja turvaavan taloudellisen toiminnan pitkäaikainen keskeytyminen;
4. pitkäkestoinen tai laaja-alainen vahingollinen seuraus ympäristölle; tai
5. korjaamaton vahingollinen seuraus kulttuuriperinnölle.

Tulvariskin merkittävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon myös alueelliset ja paikalliset olosuhteet (Laki tulvariskien hallinnasta 620/2010 8 §). Merkittävaksi hulevesitulvariskialueeksi nimeämiselle voidaan alueella edellyttää, että tulvariskilain 8 §:ssä tarkoitetun vahingollisen seurauksen (vahinkoryhmän) kriteereistä yksi tai useampi täyttyy. Kuntaliiton ja Sykkeen laatimassa Hulevesitulvariskien alustavan arvioinnin tarkistaminen 3. suunnittelukierroksella –muistion lopussa on taulukko 1, missä vahinkoryhmät esitetään yhdessä merkittävän tulvariskin kriteerien kanssa. (Kuntaliitto & Syke 2023)

Arvioinnissa ratkaisevaa ei ole omaisuusarvojen suuruus yksittäisessä vahinkokohteessa, vaan tunnusomaisen merkittävästä hulevesiriskialueesta tekee yksittäisten vahinkokohteiden suuri lukumäärä, mihin perustuu sen mahdollinen merkitys myös yleiseltä kannalta. Alustavan tulvariskien arvioinnin yhteydessä on mahdollista merkittävien hulevesiriskialueiden lisäksi tunnistaa alueita, joilla tulvariski jää merkittävän hulevesitulvariskialueen kriteerejä vähäisemmäksi ja joille ei ole tarvetta soveltaa kaikkia lainsäädännön määrittämiä tulvariskien hallinnan suunnittelutoimenpiteitä. Lisäksi myös muilla kuin merkittäviksi hulevesitulvariskialueiksi nimetyillä alueilla on hulevesitulvariskien hallintaa palvelevasta suunnittelusta huolehtimisen vastuu kunnilla. (Syke 2011)

Havaitut tulvat Kärkölässä

LAPPILA, Teuronjoki

Kärkölen kunnan alueen läpi kunnan pohjoisosista länteen, Mommilanjärveen, laskee Teuronjoki. Teuronjoki tulvii Lappilassa Koskipään ja Joentaustantien vaiheilla usein keväisin. Teuronjoen tulvimisen takia Lappilassa Joentaustantie on poikki. Joentaustantie kuuluu valtion ylläpitämään tieverkostoon. Tien tulviminen aiheuttaa kulkemishaittaa, jonka takia tienkäyttäjät joutuvat käyttämään kiertotietä. Lappila on yksi Kärkölen taajama-alueista, johon kunnan asutusta on keskittynyt.

Haitat: Joentaustantie on poikki - kulkemishaitta ja kiertotie.

VALKJÄRVI, Pyhäoja

Kärkölen kunnan keskustaajaman, Järvelän, läpi Valkjärveen laskee Pyhäoja. Pyhäojassa on havaittu keväisin usein lumien sulaessa tulvimista, joka aiheuttaa haittaa erityisesti Valkjärven läheisyydessä sekä Jaakonsaaren, Laidunmaan sekä Kaijankarin asuinalueille. Pyhäojan tulvimisen takia alueella kulkeva Pyhäojantie on ollut poikki paikoittain. Tulvista saattaa olla myös haittaa alueen asukkaille sillä tulvat saattavat aiheuttaa kiinteistöille tulvavahinkoja.

Haitat: Pyhäojantie on poikki. Tulvista mahdollisesti haittaa alueen kiinteistöille.

UUSIKYLÄ, Äväntjoki

Kärkölen itäosissa olevan Äväntjoen tulviminen keväisin ja syksyisin aiheuttaa riskin erityisesti alueen vedenotolle. Joki sijaitsee pohjavedenottamon läheisyydessä ja aiheuttaa vedenlaadun heikentymisen uhan, erityisesti kevään sulamisvesien kulkeutuessa prosessiin. Tulvat johtuvat Keiturin Koskelankosken perkauksen osittaisesta epäonnistumisesta. Perkaus on tehty 1950-luvulla Äväntjärven kuivattamisen yhteydessä. Vesilaitos pyrkii ennakoimaan erityisesti keväisin joen tulvimisesta aiheutuvia haittoja.

Haitat: Tulvat ovat uhka vedenottamon toiminnalle ja pohjaveden pilaantumiselle.

KIRKONKYLÄ, Huovilan puisto

Huovilan puisto on Kärkölen kirkonkylällä sijaitseva englantilaistyylinen maisemapuisto, joka on kooltaan noin 3,5 hehtaaria. Puisto sijaitsee korkean harjun ja parin matalamman kukkulan välissä olevassa, lehtomaisessa purolaaksossa. Huovilan puisto Kärkölen osayleiskaavassa osa Kärkölen kirkonkylän kulttuuriympäristöä (RKY 1993). Alueella tehtävät muutokset ja rakentaminen eivät saa vähentää valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön suojeluarvoa. Puiston alueelle kaivettiin 1880-luvulla neljä erikokoista lampea, joihin saatiin vettä patoamalla laakson läpi kulkeva puro. Tämän lisäksi vettä purkautuu lampiin myös harjun liepeillä olevista lähteistä. Huovilan puiston lammissa sekä puiston alueen läheisyydessä poikkeuksellisen runsaat sateet ovat aiheuttaneet tulvia. Tulvat ovat yksittäisissä kohteissa eivätkä ole aiheuttaneet suurta vaaraa alueelle.

Haitat: Tulvaveden nousu on aiheuttanut tilapäistä haittaa Huovilan puiston kasvustolle.

JÄRVELÄN TAAJAMA, Alikulikutunnelit

Järvelän taajaman alueella on useiden suurempien teiden läheisyydessä kuten maantie 295, kantatie 54 ja rautatie Lahti-Riihimäki sekä Tehdastien alikulikutunneleissa on havaittu usein tulvia. Tulvaherkin on havaintojen mukaan rautatien alikulikutunneli ja merkittävänä riskinä on viereisen hulevesirunkoputken tukkeutuminen. Tulvivilla teillä kulkee paljon raskasta liikennettä Järvelän läheisyydessä sijaitsevien tehdasalueiden vuoksi. Osa tulvivista tiealueista kuuluu valtion ylläpitämään tieverkostoon ja osa kunnan ylläpitämään katualueeseen.

Haitat: Merkittävät tulvat vaikeuttavat pohjoiseteläsuuntaista liikennettä.

OLEMASSA OLEVAT HULEVESIVERKOSTOT

Kärkölen kunnassa on rakennettu hulevesiviemäreitä taajamien yhteyteen jonkin verran. Putkiston sijaintitiedot sekä kuntotiedot ovat puutteelliset. Tämän takia hulevesiverkostossa syntyy paikallisia tulvia hulevesiviemäreiden tukkeutuessa.

Haitat: Hulevesiviemäreiden tulviessa liikennöinti viemäröintialueella vaikeutuu merkittävästi sekä tulva-alueen kiinteistöillä on tulvavahinkoriski.

Johtopäätös

Kärkölässä ei ole havaittu aiemmin tai tiedossa arvioinnin piiriin kuuluvia hulevesitulvia, joista olisi aiheutunut lain ja asetuksen tarkoittamia merkittäviä vahinkoja.

Teuronjoen ja Äväntjoen tulvariskin arviointi vesistöinä kuuluu ympäristöviranomaisten selvitys- ja suunnitteluvastuulle. Tärkein näistä on Äväntöjarven ja joen tulvien selvittäminen, koska se uhkaa pohjavedenottamon toimintavarmuutta tulva-aikaan.